

Eurooppalaisia ja vertailevia näkökulmia velkomusasioihin

KKV-päivä 5.11.2025

Professori Anna Nylund, OTT, VT

Bergenin yliopisto

Sisältö

- Oikeusvertailevaa taustaa
- EU-oikeuden asettamat vaatimukset – tuomioistuimen on oltava aktiivinen
- Kolme muuta heikkoutta
- Teknologian antamat mahdollisuudet ja vaarat

Oikeusvertailevaa taustaa

- Riidattomat – mutta perättömät – saatavat yleiseurooppalainen ongelma: riitaisessa menettelyssä tutkitaan, riidattomassa ei tutkita juttuja kunnolla (ei oikeussuojaa)
- Summaariset riita-asiat – suomalainen erikoisuus ja valuvika – maksamismääräys olisi selkeämpi
- Siirtäminen ulosoton hoidettavaksi ajaa ojasta allikkoon (esim. Ruotsi ja Norja)
 - Kyse on tuomiovallan käytöstä – vaatii tuomaria – ainakin jossain määrin
 - Huonompaa suojelua – kynns puuttua vielä epäselvempi
- Ei ole yhtä ratkaisua: eri ratkaisuiden yhteispeli: KKV:n valvontaoikeuksien laajentaminen, ryhmäkanteiden laajentaminen, perättömiin kanteisiin puuttuminen
- Suomessa heikko kuluttajariitojen ratkaisu: Norjassa ja Tanskassa julkisen puolen lautakuntien ratkaisut ovat oikeusvoimaisia ja täytäntöönpanokelpoisia!

EU-oikeuden asettamat vaatimukset tuomioistuimille

- Toteuttaa tehokkuusperiaatetta ja tehokkaan oikeussuojan periaatetta
- Yhteensä yli 100 ennakkoratkaisua
- Tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta onko sopimuksessa kohtuuttomia ehtoja:
 - Varsinkin silloin kun kuluttaja on passiivinen (yksipuolinen tuomio)
 - Vaatii aktiivista aineellista prosessinjohtoa
- Myös velvollisuus olla soveltamatta kansallisia sääntöjä (esim. kanteen muutos, preklusio, tuomioistuimen toimivalta)
- Usein informoitava kuluttajaa, joskus selvitettävä kuluttajan kanta ja annettava ohjeet miten toimia (esim. C-479/13 Faber)
- Kohtuuton ehto on mitätön, tai jos sopimukselta putoaa pohja pois, tuomioistuimen on korvattava ehto yleisesti käytetyllä perusehdolla (esim. C-321/22 Provident Polska)

Viimeisen vuoden aikana ratkaistuja tapauksia

- C-178/23 ERB New Europe Funding
- C-300/23 Kutxabank
- C-377/23 APS Beta Bulgaria EOOD
- C-351/23 GR Real
- C-582/23 Wiszkier
- C6-24 og C-231/24 Abanca Corporación Bancaria SA
- C-80/24 Zwrotybankowe
- C-396/24 mBank
- C-239/25 Banco Santander

EU-oikeuden asettamat vaatimukset tuomioistuimille

- Yhteensä yli 100 ennakkoratkaisua
- Tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta onko sopimuksessa kohtuuttomia ehtoja:
 - Varsinkin silloin kun kuluttaja on passiivinen (yksipuolinen tuomio)
 - Vaatii aktiivista aineellista prosessinjohtoa
- Myös velvollisuus olla soveltamatta kansallisia sääntöjä (esim. kanteen muutos, preklusio, tuomioistuimen toimivalta)
- Usein informoitava kuluttajaa, joskus selvitettävä kuluttajan kanta ja annettava ohjeet miten toimia (esim. C-479/13 Faber)
- Kohtuuton ehto on mitätön, tai jos sopimukselta putoaa pohja pois, tuomioistuimen on korvattava ehto yleisesti käytetyllä perusehdolla (esim. 321/22 Provident Polska)

EU-oikeus jatkuu

- C-600/19 Ibercaja, C-869/19 Unicaja, C-725/19 Impulse Leasing: ehtojen tutkiminen ei riitä, vaan tuomioistuimen on kerrottava että se on tutkinut ehdot jos se ei puutu ehtoihin.
- Muuten tuomionpurku voi tulla kyseeseen
- Myös täytäntöönpanovaiheessa on tutkittava ehdot, ellei tuomioistuin ole sitä jo tehnyt, C-351/23 GR Real
- Paljon käytäntöä myös takaisinsaannista, C-698/18 ja C-699/18 Raiffeisen Bank
- Suomalainen menettely ei kaikesta päätellen täytä näitä vaatimuksia – EU-oikeuden vastainen

Kolme muuta ongelmaa

- **Todisteita ei tarvitse laittaa liitteeksi:** jatkumoa paperiversioista, ei vastaa nykyteknologiaa (tosin tekoäly saattaa johtaa paperin paluun)
- **Jutun siirtyminen summaarisesta laajaksi:** joissain maissa vaatii kantajan pyyntöä, ei automaattisesti – kynnys edetä asiassa muuttuu, jos saatavassa ongelma, kuluttajan on helpompi reagoida, ja **pienvaatimusten menettely** – ”kaikissa” muissa maissa on sellainen laajamittaisessa käytössä
- **Oikeudenkäyntikulut:** monissa maissa on selkeät katot – euromääräisenä tai prosenttimääräisenä – esim. Norjassa pienvaatimuksissa (alle 250.000 NOK, noin 20.000 euroa (4 kk:n keskipalkka) – 20 % saatavasta + kulut)

Teknologia: mahdollisuuksia ja vaaroja

- Automaatio on suuri ongelma: esim. Saksassa maksamismääräyksiä ei käytännössä tutkita lainkaan
- Mutta teknologia voi tunnistaa ongelmia esimerkiksi perintäkulut, korot, oikeudenkäyntikulut
- Suurista kielimalleista ei apua (tietoturva, osumatarkkuus), järjestelmän pitää olla suljettu, räätälöity, ihmisen opettama ja valvoma
- Kehitetään usein tuomioistuimen, ei käyttäjän näkökulmasta: asiakaslähtöinen – eli matalasti koulutettu, mobiililaitetta käyttävä henkilö
- Pitää jatkuvasti kehittää järjestelmää – esim. syrjintä, perintätoimistojen uudet kikat, yhteiskunnalliset muutokset
- Kallista hankkia järjestelmä, tiettyjä ylläpitokustannuksia tulee

Teknologia jatkuu

- Teknologian on oikeusvaltioperiaatteen mukaista vain jos se täyttää Human in the loop-vaatimuksen
 - Ihminen tarkistaa kaikki jutut/seikat jotka tekoäly on merkannut ongelmallisiksi
 - Jos kone tekee päätöksen, valittamisen pitää olla helppoa – tuodaan ihminen päätöksentekoon
 - Pistokokeita – laadunvalvonta ja järjestelmän kehittäminen
 - Jatkuva opettaminen – uusia tapauksia ja kikkoja tulee jatkuvasti pistokokeita
- Ennaltaehkäisy tärkeää: kehittää järjestelmiä joista kuluttaja voi selvittää oikeutensa, miten asiassa kannattaa toimia, jne.

uib.no